

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет Міжнародних відносин, політології та соціології
Кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій

СОЦІОЛОГІЯ

Обсяг	3 кредити (90 год.)
Семестр, рік навчання	3 семестр 2-й рік навчання
Дні, час, місце	Платформа zoom, оффлайн - Французький б-р, 24/26, за розкладом:
Викладач (-і)	Каменська Тетяна, доктор соціологічних наук, професор кафедри СКРС
Контактний телефон	+0984925723
E-mail	nikadevichya@gmail.com
Робоче місце	кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій
Консультації	Онлайн-консультації, платформа zoom, Французький б-р, 24/26, каб. 40, щотижнево за розкладом.
Комунікація	Здійснюється через очні зустрічі, месенджери та електронну пошту

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни	Навчальна дисципліна «Соціологія» для політологів стисло вивчає розвиток і базові категорії науки соціології (спорідненою з політологією) і надає фахівцям з політології необхідні їм аспекти соціологічного знання
Місце дисципліни в освітній програмі:	Дисципліна відноситься до обов'язкових курсів ОК05 Знання, уміння і навички з «Філософії», «Історії» (які дають загальне уявлення про джерела практично усіх наук) передують даній дисципліні. А знання, уміння і навички з «Соціології» потрібні для вивчення дисципліни «Кількісні та якісні методи в соціології».
Мета курсу.	Мета: долучити студентів-політологів до основ теоретико-соціологічних знань і вмінь користуватися даними емпіричних соціологічних досліджень для поглибленого вивчення і розуміння політичних процесів з урахуванням впливу на них, в тому числі і соціальних аспектів життя.
Завдання дисципліни:	<ul style="list-style-type: none"> - Формування уявлень про генезис розвитку соціологічних ідей та історичних передумов інституціоналізації соціологічної науки; - Вивчення основного категоріального апарату соціологічної науки міждисциплінарного рівня, особливо пристосованого до політики і політологічного знання; - Ознайомлення з основними соціологічними теоріями, які утворювались, в тому числі і в зв'язку з політичними подіями у світі;

	<p>- Вивчення основ галузевої соціології «Соціологія політики»</p> <p>- Оволодіти вміннями використовувати емпіричні соціологічні данні в аналізі політичних процесів і подій.</p>
Компетентності	<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю, динамічністю, складністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>Спеціальні компетентності:</p> <p>СК01. Здатність використовувати категоріально-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.</p> <p>СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.</p> <p>СК08. Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.</p>
Очікувані результати	<p>РН05. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.</p> <p>РН08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.</p> <p>РН11. Застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.</p> <p>РН14. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.</p> <p>РН15. Конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.</p>

ОПИС КУРСУ

Форми методи навчання	<i>i</i>	<p>Курс буде викладений у формі лекцій (18 год.), практичних (12 год.) занять, організації самостійної роботи здобувачів (60 год.).</p> <p>Викладання та вивчення навчальної дисципліни здійснюється наступними методами:</p> <p>У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – словесні методи: лекція, пояснення, дискусія; – наочні методи: презентація, ілюстрація, демонстрація; – методи формування практичних умінь і особистісних якостей: дискусії, імітаційні ігри, підготовка і здійснення виступів перед аудиторією.
------------------------------	----------	---

	<p>Самостійна робота включає роботу з текстовим матеріалом та навчально-методичною літературою та статистичними даними й виконанням практичних завдань: складання тематичного тезаурусу, есе, складання реферату, здійснення аналізу емпіричних соціологічних даних.</p>
<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p align="center">ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СОЦІОЛОГІЯ ЯК НАУКА У СИСТЕМІ СОЦІОГУМАНІТАРНОГО ЗНАННЯ</p> <p>Тема 1. Історія становлення та розвитку соціології</p> <p>Визначення соціології як науки про суспільство. Логіка виникнення соціології: соціально-культурні, політичні (французька революція 1789 р.), наукові передумови (секуляризація в суспільстві, просвітницькі ідеї, розвиток промислового виробництва) виникнення соціології.</p> <p>Гіденс Ентоні– поняття «соціального», чим займається соціологія?</p> <p>Місце соціології в системі суспільствознавства, її зв'язок з іншими науками.</p> <p>Основні етапи розвитку соціологічного знання (протосоціологічний, академічний, сучасний).</p> <p>Об'єкт і предмет науки „Соціологія”. Структура соціологічної науки: загально-соціологічні теорії; спеціальні соціологічні теорії (які вивчають окремі спільноти, життєдіяльність спільнот в окремих сферах) емпіричні дослідження та соціоінженерна діяльність. Специфіка предмету соціологічної науки.</p> <p>Тема 2. Основні етапи історії соціологічної думки</p> <p>Позитивізм О. Конта і початок академічної історії соціології. Соціологічна система О. Конта та її вплив на подальший розвиток соціології. Становлення соціології в позитивістській традиції. О. Конт про три стадії розумового розвитку людства.</p> <p>Органіцистська теорія суспільства Г. Спенсера (суспільство як саморегульована система). Соціал-дарвіністський, расово-антропологічний та географічний напрями в соціології. Е. Дюркгейм про соціальні факти – проявлення групової чи масової свідомості.</p> <p>М. Вебер, Ф. Тьоніс про раціоналізацію суспільного устрою.</p> <p>Психологічна школа. Зміна ролі мас. Народження соціальної психології як самостійної дисципліни. Поява американської тенденції в соціології. Чиказька школа: Р. Парк і Е. Берджес – об'єднання теоретичних і емпіричних досліджень.</p> <p>Тема 3. Прагматизм в американській соціології і феноменологічний напрямок в Європі.</p> <p>Т. Парсонс (виникнення структури із взаємодії індивідів та її зворотній вплив на них). Структурний функціоналізм Р. Мертона. Теорії соціального конфлікту (Л. Козер, Р. Дарендорф).. Дж. Хоманс і П. Блау про механізми соціального обміну. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства.</p> <p>Феноменологічний напрямок у західній соціології кінця ХІХ – початку ХХ століть (В. Дільтей, Г. Зімель, Е. Гусерль, М. Вебер, А. Шюц).</p> <p>Теорія конструктивізму в соціології - Е. Дюркгейм, П. Бергер, Т. Лукман.</p> <p>Інформаційні теорії суспільства. Теорія глобалізації.</p>

Постмодерністські соціальні теорії – Жан Бодрійяр; фемінізм та інші.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СОЦІАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В СОЦІОЛОГІЧНОМУ ВИВЧЕННІ

Тема 4. Генезис соціальної структури суспільства.

Історичні типи стратифікаційних систем: рабство, касти, станове суспільство, класове суспільство. Класова структура суспільства. Поняття класу, основні класи: багаті, заможні, бідні. Марксове розуміння класу. Веберівська трактовка соціальної нерівності.

Соціальна структура суспільства як сукупність соціальних спільнот (класи; трудові колективи; групи, верстви; соціально-демографічні, професійно-кваліфікаційні, територіальні і етнічні спільноти, пов'язані між собою відносно стійкими взаємовідносинами). Соціальні страти, соціальна стратифікація. Соціальна нерівність (природна і соціальна). П. Сорокін про соціальну стратифікацію і соціальну мобільність.

Стратифікаційні критерії: прибуток, багатство (накопичений прибуток), влада, престиж (професія).

Тема 5. Соціальна структура сучасного суспільства:

Соціально-класові спільноти (класи, соціальні прошарки, соціальні групи та верстви);

соціально-професійні (виробничі, навчальні, військові колективи);

соціально-демографічні (сім'ї, молодь);

соціально-територіальні (міста, села, райони);

соціально-етнічні (етноси, нації, народності).

Сучасні напрямки соціальної стратифікації: класові схеми неомарксиста Еріха Райта: буржуазія, дрібна буржуазія (суперечливе класове утворення), робітничий клас. Класові схеми Дж. Голдторпа. Середній клас.

Соціальні інститут – сукупність ролей і статусів, призначених для задоволення певної соціальної потреби. Типи соціальних інститутів.

Інституціоналізація задоволення соціальних потреб. Соціальний контроль, його функції і структура.

Організація як соціальна система. Формальні і неформальні соціальні організації. М. Вебер про бюрократичну організацію. Особливості політичних організацій ((за О. Донченко і А. Овчаровим).

Соціалізаційні процеси у суспільстві. Соціальні девіації.

Українські соціологічні організації: Інститут соціології НАН України; Центр SOCIS; ООО ЦСТ „Социополис”; „Социо-Маркет”; Східноукраїнський Фонд соціальних досліджень; Український Інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка; Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова; TNS Ukraine; КМІС – Київський Міжнародний Інститут соціології; Інститут Горшеніна; Research and Branding Group; Демократичні ініціативи.

Тема 6. Галузеві соціології та соціологія політики:

Соціологія освіти. Соціологія міжнародних відносин. Соціологія молоді. Соціологія девіантної поведінки. Соціологія спорту. Соціологія сім'ї. Соціологія масових комунікацій. Соціологія міста. Соціологія політики.

<p>Перелік рекомендованої літератури</p>	<p>1. Гіденс Ентоні Соціологія Пер. з англ. – Київ Бібліотека українських підручників 2010 – 2020 https://westudents.com.ua/knigi/567-sotsologiya-gdens-enton.html</p> <p>2.Зінчина О.Б., Клименко Г.Т., Кудрявцев О.Ю. «Курс лекцій з дисципліни “СОЦІОЛОГІЯ» (для студентів усіх курсів усіх напрямів підготовки та форм навчання) Харків: ХНУМГ, 2015. С. 29 - 52</p> <p>3.Кузьменко Т.М. Соціологія: Навч. посібник: Рекомендовано МОН України / Т.М. Кузьменко. К.: ЦУЛ, 2010. 320 с.</p> <p>4.Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування. Підручник. Київ, видавничий дім «Києво-Могилянської академії», 2017. 315 с.</p> <p>5.Соціологія: Загальна теорія та методологія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії :</p> <p>6.Соціологія: підручник : рекомендовано МОН України. 4-те вид., випр. за ред. В. М. Пічі. Львів: Новий Світ 2000, 2013. 296 с.</p> <p style="text-align: center;">Основна література</p> <p>1.Павличенко П. П., Литвиненко Д. А. Соціологія: Навч. посібник. К.: Лібра, 2000.</p> <p>2.Ritzer G. Modern Sociological Theory. Fifth edition. McGraw-Hill, 2002.</p> <p>3.Вербець В.В. Соціологія: Курс лекцій: Рекомендовано МОН України. К.: Кондор, 2009. 550 с.</p> <p>4. Коваліско Н. В. Основи соціальної стратифікації: Навчальний посібник. Львів: „Магнолія 2006”, 2009. 328 с</p> <p>5.Нестуля О. О., Нестуля С. І. Соціологія: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2009. 272 с.</p> <p>6.Навч. посібник : Рекомендовано МОН України / Є.В. Сірий. 3-тє вид., випр. та доповн. К.: Атіка, 2009. 492 с</p> <p>7.Соціологія: Підручник : Рекомендовано МОН України Авт. кол.: В.І. Волович та ін. 6-те вид., переробл. і доповн. - К.: ЦУЛ, 2009. 809с.</p> <p style="text-align: center;">Додаткова література</p> <p>1.История социологии в Западной Европе и США. М.: Норма-Инфра, 1999.</p> <p style="text-align: center;">15.Інформаційні ресурси</p> <p>1. http://www.nbuv.gov.ua/ - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.</p> <p>13 2.https://niss.gov.ua/ - Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України.</p> <p>3. Соціологічні дослідження - Вивчення громадської думки https://www.4service.group/</p> <p>4. Соціологія масових комунікацій - Факультет соціології https://soc.univ.kiev.ua/default/files/newsfiles</p> <p>5. Наукова бібліотека Одеського національного університету ім.І.І. Мечникова. Офіційний сайт http://lib.onu.edu.ua/</p> <p>6. ІМІ (Інститут масової інформації) https://imi.org.ua/about</p> <p>7.Центр "Соціальний моніторинг" https://www.facebook.com/UCER.org.ua/videos/3603903016336362/</p> <p>8. Google Classroom. URL: https://classroom.google.com/c/NTk1MTI1MDA4OTc3</p>
---	--

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль здійснюється наступними методами:

- опитування за програмним матеріалом, який викладається на лекціях;

- обговорення дискусійних питань, що розглядаються на семінарських заняттях;
- відпрацювання практичних навичок;
- оцінювання виконання самостійної роботи;

Форма підсумкового контролю – *іспит*. Загальна підсумкова оцінка (сума балів) складається з оцінки поточного контролю результатів навчання впродовж семестру та оцінки результатів навчання при проведенні контрольних заходів під час підсумкового контролю - усний іспит.

Схема розподілу балів:

Кількість балів за поточний контроль – 60 б.

Максимальна кількість балів за підсумковий контроль іспит – 40 б.

Критерії оцінювання поточного контролю: оцінюються знання, які виявив здобувач при роботі на семінарських заняттях та при виконанні самостійної роботи.

Здобувач допускається до підсумкового контролю (іспиту) за навчальну дисципліну, якщо він виконав усі види практичних робіт, передбачених робочою програмою незалежно від сумарної кількості балів, отриманих за результатами поточного контролю за семестр.

Повторне складання іспиту з метою покращення оцінки не допускається.

Оцінювання знань (розподіл балів) здобувачів

Метод	Форма	Бали	максимум
Поточний контроль	Робота на семінарах	8 балів	48
Самостійне / індивідуальне завдання		2 бали	12
Підсумковий контроль (Іспит)	Іспит (усний)	40 балів	40
			100

Самостійна робота здобувачів.

форми	методи контролю	строки задачі завдань
Складання реферату	Реферат	<i>Студент обирає форму самостійної роботи. Тему та строк виконання обговорює з викладачем.</i>
Аналіз статистичних та емпіричних даних	Роздруковані таблиці, гістограми даних досліджень з аналітичним супроводом	
Тезаурус	Тезаурус	
Есе	есе	

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максим к-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Аналіз статистичних та емпіричних даних	2	вміння студента працювати із статистичними та емпіричними соціологічними даними українських дослідницьких центрів (їх тлумаченням, роз'ясненням, коментарями, інтерпретація).
Реферат	2	вміння студента працювати з науковою літературою та обирати в ній матеріал за визначеною темою
Тезаурус	2	вміння студента працювати із спеціальною термінологією (її тлумаченням, роз'ясненням, коментарями).

Есе	2	Самостійність, логічність розкриття теми, аналіз думок та висловлювань за темою інших авторів, аргументовані особисті висновки
-----	---	--

Критерії оцінювання під час іспиту

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
30-40 балів	міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних прикладів.
22-29 балів	міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак містять певні (несуттєві) неточності, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних прикладів.
14 - 21 балів	достатні знання навчального матеріалу, неточні відповіді, вміння застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних прикладів;
6 -13 балів	слабкі знання частини навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладу матеріалу, слабе застосування теоретичних знань при розв'язанні практичних прикладів;
1- 5 балів	слабкі знання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на запитання, невміння розв'язувати практичні приклади.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика дедалайнів перекладання	щодо та	Роботи, виконання і здача яких здійснюється з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перекладання іспиту можливе із дозволу деканату за наявності поважних причин або за письмовою заявою (апеляцією) здобувача до декана
Політика академічної доброчесності:	щодо	Здобувачі повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначає Кодекс академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І.Мечникова http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/acad-dobrochesnost.pdf . У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.
Політика відвідування записень:	щодо та	Відвідування практичних занять є обов'язковим компонентом оцінювання, що передбачає нарахування балів. За об'єктивних причин (напр., воєнний стан, епідемії, хвороба здобувача, стажування за академічною мобільністю та ін.) навчання може відбуватись дистанційно в он-лайн формі за графіком, погодженим із викладачем.
Мобільні пристрої		Дозволяється використання мобільних пристроїв на практичних заняттях за необхідності групової роботи у спеціальних Додатках.
Поведінка в аудиторії:		Всі здобувачі беруть активну участь у всіх заняттях: опитуваннях, дискусіях, під час практичних занять. Виконують всі навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми. Всі здобувачі повинні дотримуватимуться правил поведінки в аудиторії на засадах партнерських стосунків, взаємоповаги, взаємопідтримки та взаємодопомоги.